

Aktuální daňová témata ve světle judikatury

Seminář na NSS 5.10.2023

(28.9.2023)

Aktuální judikatura ke zneužití práva ve vztahu k daňové uznatelnosti nejen u korunových dluhopisů

Právní úprava

§ 8 odst. 4 DŘ:

(4) Při správě daní se nepřihlíží k právnímu jednání a jiným skutečnostem rozhodným pro správu daní, jejichž převažujícím účelem je získání daňové výhody v rozporu se smyslem a účelem daňového právního předpisu.

(5) Správce daně prokazuje

f) skutečnosti rozhodné pro posouzení účelu právního jednání a jiných skutečností rozhodných pro správu daní, jejichž převažujícím účelem je získání daňové výhody v rozporu se smyslem a účelem daňového právního předpisu.

§ 24 odst. 1 ZDP:

(1) Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené tímto zákonem a zvláštními předpisy.⁵⁾ Ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů nelze uplatnit výdaje, které již byly v předchozích zdaňovacích obdobích ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů uplatněny. Pokud poplatník účtuje v souladu se zvláštním právním předpisem²⁰⁾ některé účetní operace kompenzovaně, posuzují se náklady, jejichž uznatelnost je limitována výší příjmů s nimi souvisejících, obdobně jako by byly účtovány odděleně náklady a výnosy.

2. Základní východiska z judikatury:

Pokud transakce či soubor transakcí dává ekonomický smysl a k jejich realizaci existuje několik cest a daňový subjekt si jednu z nich vybere pouze pro to, že je daňově výhodnější oproti jiným možným cestám, nejde o zneužití práva.

C-289/22 ze dne 28.2.2023 (A.T.S. 2003 Vagyonvédelmi és Szolgáltató Zrt., „f.a.“, v likvidaci, proti Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága)

„...40 Pokud jde o otázku, zda se hlavní účel plnění omezuje na získání tohoto daňového zvýhodnění, je třeba připomenout, že v oblasti DPH Soudní dvůr již rozhodl, že pokud má osoba povinná k dani možnost volby mezi dvěma transakcemi, není povinna zvolit si tu, s níž je spojeno odvedení co nejvyšší DPH, ale má naopak právo na takovou volbu struktury své činnosti, aby svoji daňovou povinnost omezila. Osoby povinné k dani jsou totiž obecně oprávněny zvolit si organizační struktury a podmínky transakcí, které považují za nejvhodnější pro své hospodářské činnosti a pro omezení svého daňového zatížení (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 21. února 2006, Halifax a další, C-255/02, EU:C:2006:121, bod 73, jakož i ze dne 17. prosince 2015, WebMindLicenses, C-419/14, EU:C:2015:832, bod 42).

1 Afs 35/2007-108 ze dne 17.12.2007

„Je tedy třeba pečlivě rozlišovat situaci, kdy daňový subjekt volí z různých do úvahy přicházejících alternativ, které mají svůj samostatný smysl, tu, která je pro něho daňově nejvýhodnější, což je legitimní, právem aprobovaný postup, od situace, kdy právě jediným smyslem dané činnosti či transakce je získání nelegitimního daňového zvýhodnění. Ve druhém případě se jedná, jak vyplývá z uvedeného rozsudku, o chování zákonem jen zdánlivě dovolené, která má však ve skutečnosti povahu chování protiprávního, a může za určitých okolností nabýt povahy zneužití veřejného subjektivního práva daňového subjektu, jemuž soudy ve správním soudnictví nemohou poskytovat ochranu. Tento obecný princip, formulovaný ve zmíněném rozsudku Nejvyššího správního soudu, jenž úspěšně prošel testem ústavnosti (usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. III. ÚS 374/06), má své vyjádření i v zákoně o daních z příjmů, a to mimo jiné v ust. § 23 odst. 10 tohoto zákona, podle něhož se pro zjištění základu daně vychází, až na zákonem stanovené výjimky, z účetnictví vedeného podle účetních předpisů, pokud ovšem nedochází ke krácení daně jiným způsobem. ...

9 Afs 57/2015-120 ze dne 15.10.2015 CTP

"...[71] K poukazu na svobodu jednotlivců uspořádat svoje podnikání tak, aby si snížili svou daňovou povinnost, a nanejvýš restriktivní uplatnění zákazu zneužití práva, soud uvádí, že na druhé straně taková svoboda existuje pouze v rozsahu legálních možností (srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 8. 2006, č. j. 2 Afs 178/2005 - 79). Je třeba pečlivě rozlišovat situaci, kdy daňový subjekt volí z různých do úvahy přicházejících alternativ, které mají svůj samostatný smysl, tu, která je pro něho daňově nejvýhodnější, což je legitimní, právem aprobovaný postup, od situace, kdy právě hlavním smyslem dané činnosti či transakce je získání daňového zvýhodnění...."

4 Afs 137/2016-43 ze dne 30.11.2016

„...Tyto úvahy o povaze zákazu zneužití práva v oblasti daňové rozvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 17. 12. 2007, č. j. 1 Afs 35/2007 - 108, v němž se zdůrazňuje nutnost pečlivě rozlišovat legitimní a právem aprobovaný postup spočívající ve volbě daňově nejvýhodnější alternativy z různých v úvahu přicházejících možností, jež mají svůj samostatný smysl, od situace, kdy právě jediným smyslem dané činnosti či transakce je získání nelegitimního daňového zvýhodnění. V druhém případě se totiž jedná o chování zdánlivě dovolené, které má však ve skutečnosti povahu chování protiprávního a za určitých okolností může nabýt povahy zneužití veřejného subjektivního práva daňového subjektu, jemuž nemůže být ve správním soudnictví poskytnuta ochrana...."

6 Afs 44/2018-31 ze dne 6.2.2019

Bod 24 citace 1 Afs 35/2007-108 ze dne 17.12.2007

2 Afs 82/2022-53 ze dne 6.9.2023

Bod 53 citace 1 Afs 35/2007-108 ze dne 17.12.2007

4 Afs 109/2022-32 ze dne 22.3.2023

Bod 28 citace 1 Afs 35/2007-108 ze dne 17.12.2007

1 Afs 103/2022-36 ze dne 30.9.2022

Bod 21 citace 1 Afs 35/2007-108 ze dne 17.12.2007

2 Afs 265/2015-114 ze dne 31.3.2016

"...Nejvyšší správní soud považuje za potřebné zdůraznit, že pokud povaha činnosti operátorek umožňovala v rovině soukromého práva zvolit vícero alternativních smluvních úprav, pak bylo pouze na smluvních stranách, aby tuto volbu za zohlednění výhod a nevýhod toho či onoho smluvního typu, včetně zohlednění efektů daňových, učinily (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2010, č. j. 6 Ads 48/2009 – 87, publikované pod č. 2216/2011 Sb. NSS (

"...Konečně také nutno konstatovat, že v daném případě nedošlo ani ke zneužití práva. Jím rozumí judikatura Nejvyššího správního soudu situaci, kdy dochází k porušení principu rozumného uspořádání společenských vztahů, a tato zcela nedůvodně přináší podnikateli prospěch na úkor ostatních členů společnosti tím, že zkracuje stát o daňové příjmy, jež by mohly být po právu redistribuovány ve prospěch ostatních členů společnosti, tj. působí v konečném důsledku ničím neodůvodněnou újmu každého člena společnosti (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2005, č. j. 1 Afs 107/2004 - 48; zveřejněn pod č. 869/2006 Sb. NSS). To se však v daném případě nestalo. Snaha o minimalizaci nákladů a maximalizaci zisku, realizovaná tím, že podnikatel zajišťuje specifické činnosti pomocí nepojmenovaných smluv uzavřených s reálně ekonomicky samostatnými, i když z hlediska objemu tržeb a vlastního kapitálu nepoměrně slabšími smluvními partnery, je racionálním, nikoho nepoškozujícím, a tedy i právem dovoleným vzorcem chování a slouží k rozumnému uspořádání společenských vztahů...."

3. Ekonomická východiska

3.1. Poměr vlastních a cizích zdrojů

A

P

Vlastní kapitál – za něj se platí podílem na zisku

Cizí zdroje-dluhy (a závazky z nich vznikající)-za ně se platím úrok

- Je legitimním (ekonomické) rozhodnutí přesun mezi VK a dluhy
- Odborná literatura stanovuje pro různé obory doporučené poměry (obecně 30% a 60%)

-Je také legitimní ekonomické rozhodnutí, když například za delší splatnost již existujícího dluhu zaplatím úrok.

-Stejně tak je legitimním ekonomickým rozhodnutím, když peníze, které vyplatím (za mzdy, služby a podobně) získám zpět a zaplatím za ně úrok – zápočet dluhů a pohledávek.

3.2. Převod obchodního závodu

Pokud převod obchodního závodu dává ekonomickou logiku, je možné jej převést prodejem obchodního závodu či vkladem obchodního závodu.

Stejně tak je možné zaplatit ihned nebo splátky rozložit a platit za rozložení úrok nebo poskytnout půjčku a započítat pohledávky a dluhy nebo použít dluhopisy.

-Nemusí nutně přitéct peníze.

4. Sporná judikatura z hlediska výše uvedených východisek

4.1. Úroky jsou daňově uznatelné, jen když přitečou nové finanční prostředky

4.1.1. NSS 4 Afs 376/2021-60 ze dne 31.5.2022 + 5 Afs 45/2022-48 ze dne 28.4.2023

Korunové dluhopisy

§ 24 odst. 1 ZDP

Zneužití práva

§ 251 DŘ

1a) V daném případě jde o posouzení předchozího rozhodnutí KS v Českých Budějovicích 63 Af 4/2020-57 ze dne 12.10.2021, kdy NSS potvrdil, že v daném případě bylo možné úroky z korunových dluhopisů vyloučit z daňově uznatelných nákladů z důvodu, že se v daném případě jednalo o zneužití práva.

1b) K dané věci pak NSS dále podrobněji uvedl.

2) V úvodu NSS popsal skutkové okolnosti dané operace týkající se emise dluhopisů (body 19 až 22 daného rozhodnutí).

2a) NSS uvedl, že primárním smyslem emise dluhopisů je zajištění externích zdrojů financování, čili dodatečného kapitálu. K tomu však v daném případě nedošlo.

2b) Navíc bylo zdůrazněno nezdanění úroků na straně věřitelů v důsledku zaokrouhlení u korunových dluhopisů:

„...[31] Krajský soud zcela přiléhavě zmínil, že z časového sledu dotčených transakcí je zřejmé, že cash pooling byl omezen z důvodu snížení základního kapitálu mateřské společnosti KOH-I-NOOR holding a.s. a finanční prostředky takto získané byly obratem poskytnuty na půjčky upisovatelům, kteří za tyto prostředky upsali stěžovatelem emitované dluhopisy. Skutečnost, že finanční prostředky poskytnuté výše uvedeným členům statutárních orgánů stěžovatele pro upsání předmětných dluhopisů pocházely od mateřské společnosti KOH-I-NOOR holding a.s., dále svědčí o tom, že hlavním účelem omezení cash-poolingu bylo navození potřeby nalezení jiného zdroje financování stěžovatele namísto finančních prostředků v cash-poolingové struktuře. Jak však již bylo uvedeno výše, finanční prostředky přitom stále pocházely od mateřské společnosti KOH-I-NOOR holding a.s. Z hlediska hodnocení (absence) ekonomického smyslu předmětné emise dluhopisů považuje Nejvyšší správní soud za zcela přiléhavý a správný závěr krajského soudu, že zákonem stanovená možnost emise dluhopisů představuje pobídku k financování podnikání získáním finančních prostředků dluhem z cizích zdrojů, resp. žalovaného, že primárním smyslem emise dluhopisů je zajištění externího zdroje financování, čili získání dodatečného kapitálu. K tomu však předmětnou emisí dluhopisů nedošlo.

3b1) NSS taktéž odmítl, že by v daném případě bylo nutné ponechat v daňových nákladech částku odpovídající úrokům z cash poolingů.

3b2) Tyto úroky nebyly předmětem nynějšího posouzení. Správce daně řešil pouze úroky z korunových dluhopisů:

„...[39] V navazující argumentaci týkající se povinnosti rekonstrukce krajským soudem stěžovatel uvádí obecné závěry ohledně aplikace zákazu zneužití práva a opatření přijatých na základě tohoto zákazu a poukazuje na skutečnost, že správce daně nezpochybnil úrok plynoucí z krátkodobého úvěru od GAMA GROUP, a.s. Na posouzení věci tato argumentace stěžovatele nic nemění, neboť ani toto financování stěžovatele nebylo předmětem posuzované věci, v níž správní orgány rozhodovaly toliko o nákladových úrocích z předmětné emise dluhopisů, nikoli také o úrocích plynoucích z krátkodobého úvěru do GAMA GROUP, a.s. Poukaz stěžovatele na body 95 až 97 rozsudku SDEU ve věci Halifax proto není přiléhavý.....“.

4.1.2. NSS 5 Afs 110/2022-33 ze dne 15.8.2023 a 5 Afs 111/2022-32 ze dne 15.8.2023

Korunové dluhopisy

§ 24 odst. 1 ZDP

Zneužití práva

1a) V daném případě šlo u společnosti KRKONOŠSKÉ PAPIRNY a. s. za zdaňovací období 2012 - 2018 o daňovou uznatelnost úroků z korunových dluhopisů, které správce daně vyloučil z důvodu zneužití práva.

1b) V daném případě zde byl poměrně složitý řetězec transakcí, který ale de facto spočíval v tom, že na počátku zde byly nezpochybňované dluhy fyzických osob (které byly s daňovým subjektem spojeny), které vznikly z titulu zpětného odkupu převoditelných prioritních kapitálových certifikátů a dluhopisů. Dluhy byly původně zahraniční mateřské společnosti v Lucemburku a v rámci přeměny přešly do České republiky a tyto dluhy byly nahrazeny korunovými dluhopisy s úrokovou sazbou 5%, kdy konečná splatnost dluhopisů byla stanovena na 31.12.2022. Nedošlo k úhradám a vše bylo placeno (včetně půjček uvnitř skupiny) zápočty.

2a) Dle NSS uvedená transakce postrádala ekonomický smysl, kdy upisovateli byly spojené osoby, které na počátku měly pohledávku za původní lucemburskou mateřskou společností. Nebyly tak získány žádné nové volné finanční prostředky.

2b) Jelikož nebyly získány volné finanční prostředky, nelze dle NSS úroky považovat za daňově uznatelné:

„...[42] Z výše popsaných kroků je zřejmé, že emise dluhopisů postrádala ekonomický smysl, kterým je především zisk finančních prostředků z cizích zdrojů – dluhopisy nebyly nabízeny veřejně, emitované dluhopisy upisovaly stejné osoby, které vystupovaly ve statutárních/dozorčích orgánech stěžovatelky, její mateřské společnosti i sesterských společnostech, přičemž tytéž osoby měly pohledávky vůči původní lucemburské společnosti (které v červnu 2012 přešly na českou mateřskou společnost stěž.), uzavíraly se stěž. smlouvy o půjčkách a ještě tentýž den smlouvy o třístranných zápočtech, v důsledku kterých byly závazky KRPA Holding CZ, a.s. vůči těmto FO fakticky přeneseny na stěž.. Tento krok v zásadě umožnil, aby jednotlivé fyzické osoby nehradily upisované dluhopisy přímými platbami, ale zápočty plynoucími právě z dříve uzavřených smluv. Stěž. tak za podstatnou (převažující) část dluhopisů finanční prostředky vůbec nezískala. Byť v průběhu daňového řízení tvrdila potřebu emitovat dluhopisy za účelem poskytnutí úvěrů dalším subjektům (KRPA FORM a.s., KRPA PAPER a.s. a PAPÍRNY BRNO a.s.), emisí dluhopisů tyto prostředky v deklarovaném objemu (140 mil. Kč) nezískala. Jelikož společně se smlouvami o úvěrech ze dne 28. 12. 2012 uzavřela dohody o vzájemných zápočtech závazků a pohledávek, byla naopak povinna uhradit společnosti KRPA FORM a.s. 13 mil. Kč a KRPA Holding CZ, a.s. částku 5 178 000 Kč.

[43] NSS tak souhlasí s hodnocením krajského soudu i žalovaného, že emise dluhopisů postrádala ekonomický smysl (fakticky k zisku finančních prostředků nedošlo), navzdory formálnímu splnění podmínek zákona o daních z příjmů nebyl naplněn jeho účel. Zatížení stěžovatelky úroky vyplácenými jednotlivým fyzickým osobám, které dluhopisy nakoupily, tak nesledovalo naplnění smyslu § 24 odst. 1 ZDP. Podstatou tohoto ustanovení je to, že daňový subjekt může výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů odečíst od svých příjmů. I když stěžovatelka náklady spojené s emisí dluhopisů prokázala (k tomu doložila potřebné podklady), fakticky finanční prostředky v celkové výši emitovaných dluhopisů nezískala.....“.

4.1.3. 10 Afs 272/2021-85 ze dne 8.6.2023

§ 25 odst. 1 písm. i) ZDP

§ 25 odst. 1 písm. zk) ZDP

§ 8 odst. 4 DŘ

Úroky x přeměna x zneužití práva

Zneužití práva více alternativ

Znalecký posudek, jeho význam x výslech znalce

Kdy je nutný výslech znalce

1a1) V daném případě šlo u společnosti SENESI, SE o otázku daňové uznatelnosti úroků z korunových dluhopisů, kdy NSS potvrdil, že tyto jsou daňově neuznatelné z důvodu zneužití práva.

1a2) Podstata operace spočívala v tom, že daňový subjekt nabytí prázdnu společnost, která vyemitovala korunové dluhopisy v prosinci roku 2012, které však byly vydány až po nákupu této společnosti v roce 2014 a uvedená FO je nabytá zápočtem se svojí pohledávkou z titulu prodeje 100% vlastněné společnosti emitentovi dluhopisu. Následně došlo ke sloučení emitenta s jeho dceřinými společnostmi:

2a) Z tohoto hlediska se dále NSS i s odkazem na předchozí judikaturu zabýval účelem § 24 odst. 1 ZDP, kterým je podpora podnikání a jeho rozvoj, kdy jde o výdaje k aktivitám, které dávají z ekonomického hlediska smysl.

2b) Pokud jde o úroky z úvěrových nástrojů, je účelem zákona pobídka k financování podnikání prostřednictvím cizích finančních prostředků.

2c) Účelem nákladů fúze sloučením může být i pobídka k rozvoji podnikání v nástupnické společnosti:

„...[21] Pro posouzení objektivního kritéria je nejprve nutné vymezit účel právní úpravy, tedy § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, podle něhož výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené tímto zákonem a zvláštními předpisy. Jak uvedl NSS v rozsudku ze dne 21. 12. 2022, čj. 7 Afs 175/2022 37 (bod 36), obecným účelem tohoto ustanovení je podpora podnikání a jeho rozvoje (nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 438/2001 a sp. zn. II. ÚS 67/2000). Zmíněné ustanovení má na mysli výdaje, které se váží k „aktivitám, které dávají z ekonomického hlediska smysl“, sledují ekonomicky racionální účel a nejsou samoučelné (rozsudek NSS čj. 1 Afs 35/2007 108). Jde li konkrétně o uplatňování úroků z úvěrových nástrojů do daňově uznatelných nákladů, je účelem zákona pobídka k financování podnikání získáním finančních prostředků dluhem z cizích zdrojů (bod 31 rozsudku NSS čj. 4 Afs 376/2021 60; shodně bod 88 napadeného rozsudku). Účelem uplatňování nákladů fúze sloučením může být i pobídka k rozvoji podnikání nástupnické společnosti, který má sloučení přinést. Následně je třeba zkoumat, zda byl naplněn zákonem stanovený účel....“.

4.1.4.1. NSS 1 Afs 103/2022-36 ze dne 30.9.2022 + IV. ÚS 3214/22 ze dne 24.1.2023

§ 8 odst. 4 DŘ

Korunové dluhopisy

§ 36 ZDP

§ 71 odst. 2 s.ř.s., 104 odst. 4 s.ř.s. § 109 odst. 3-5 s.ř.s. - pozdní uplatnění námitky

1a) V daném případě posuzoval NSS u společnosti VODASERVIS s.r.o. otázku korunových dluhopisů, kdy došlo k doměření srážkové daně za zdaňovací období roku 2014, 2015 a 2016 z důvodu zneužití práva.

1b1) Podstata dané operace spočívala v tom, že na sklonku roku 2012 byly ze společnosti vyvedeny finanční prostředky ve prospěch jednatelů ve výši 9 mil. Kč v podobě mezd, které byly zpět navýšeny od těch samých jednatelů prostřednictvím emise korunových dluhopisů v částce 10 mil. Kč (KS v Brně 30 Af 43/2020-78 ze dne 20.4.2202):

4.1.4.2. NSS 8 Afs 53/2022-56 ze dne 18.9.2023

1a) V daném případě šlo u společnosti TRUMF International s.r.o. o otázku daňové uznatelnosti úroku z korunových dluhopisů za roky 2013 – 2016, který nabyl společník a jednatel daňového subjektu a druhý společník, přičemž za všechny tyto dluhopisy zaplatil první ze společníků a z mimořádné odměny ve výši 17 mil. Kč a dále z hotovostního vkladu finančních prostředků ve výši 3 mil. Kč, které mu poskytl daňový subjekt:

„...[1] Nyní řešená věc se týká tzv. korunových dluhopisů (tedy dluhopisů s nominální hodnotou 1 Kč) a daňového posouzení úroků z takových dluhopisů (jakožto nákladů). Sporné transakce se odehrály na konci roku 2012. V tu dobu žalobkyně vyplatila svému jednatele a společníkovi, MVDr. Radkovi Staňkovi, stabilizační odměnu ve výši necelých 17 milionů Kč a hotovost ve výši 3 milionů Kč. Následně emitovala korunové dluhopisy s celkovým úpisem ve výši 20 milionů Kč, pevnou úrokovou sazbou 5,99 % p. a. a splatností do dne 21. 12. 2032. Dluhopisy upsali dva jednatele žalobkyně: MVDr. Staněk a MVDr. Pavel Váhala. Úhrada těchto dluhopisů (částka ve výši 20 milionů Kč) byla na účet žalobkyně poukázána z účtu MVDr. Staňka...“.

1a) NSS uvedl, co považoval za rozhodující pro závěr o zneužití práva:

1a1) Pracovní poměr nebyl uzavřen mezi daňovým subjektem.

1a2) Osoba, které byla vyplacena vysoká odměna, byla společníkem a jednatelem daňového subjektu a motivovat ho tak vysokou odměnou je značně nestandardní, kdy daňový subjekt nevysvětlil, proč tak postupoval.

1a3) Daná fyzická osoba uhradila veškeré dluhopisy, tedy i dluhopisy druhé fyzické osoby.

1a4) Nebylo nijak vysvětleno a doloženo, proč byla vyplacena odměna v roce 2012, kdy se zároveň daňový subjekt výrazně zadlužil.

1a5) Nebyl jakkoliv vysvětlen hotovostní vklad ve prospěch daného společníka:

„...[46] Jak již soud výše uvedl, za nejdůležitější okolnost považuje výplatu stabilizační odměny a hotovostního vkladu. Závěr žalovaného, že stěžovatelka stabilizační odměnu a hotovostní vklad MVDr. Staňkovi vyplatila proto, aby ten za tyto prostředky nakoupil emitované dluhopisy (nikoliv proto, že by plnila svou skutečnou pracovněprávní povinnost), je shora uvedenými skutečnostmi prokázán v souladu s požadavky uvedené judikatury dostatečně.

Za rozhodující považuje soud především následující: (a) pracovní poměr měl MVDr. Staněk uzavřít s MVDr. Váhalou, nikoliv se stěžovatelkou; (b) MVDr. Staněk byl společníkem a jednatelem stěžovatelky, motivovat ho vysokou pracovní právní odměnou je tak značně nestandardní a stěžovatelka nevysvětlila, proč k tomuto přistoupila; (c) MVDr. Staněk uhradil veškeré emitované dluhopisy (tedy i dluhopisy, které upsal MVDr. Váhala); (d) stěžovatelka ani netvrdí, že by měla povinnost odměnu MVDr. Staňkovi uhradit zrovna v roce 2012, není tak jasné, proč k výplatě odměny přistoupila zrovna v době, kdy výplata této odměny znamenala, že se musela významně zadlužit; a (e) stěžovatelka MVDr. Staňkovi poskytla hotovostní vklad (rovněž nijak nevysvětlený), čímž pokryla celou částku odpovídající veškerým výdajům na pořízení dluhopisů....“.

3b1) Ke zneužití práva může dojít i u emitenta dluhopisů, když transakce nebude mít ekonomický smysl a pouze dojde k umělému zvýšení nákladů o úroky z dluhopisů.

3b2) V této souvislosti NSS i s odkazem na předchozí judikaturu uvedl, že o zneužití práva půjde, pokud emise dluhopisů nepřinese daňovému subjektu žádné nové dodatečné finanční prostředky a pouze zvýší náklady o úroky z těchto dluhopisů.

„...26] Co se korunových dluhopisů týče, klade na obecné úrovni stěžovatelka předně otázku, zda vůbec může těmito dluhopisy dojít ke zneužití práva na straně emitenta. Ten totiž podle ní nemá z korunových dluhopisů žádnou specifickou daňovou výhodu (tu mají upisovatelé dluhopisů). K tomu soud na obdobné úrovni obecnosti poznamenává, že i u emitenta ke zneužití práva za této situace dojít může, byť zneužití zpravidla nebude spočívat pouze v samotné emisi dluhopisů. Emise totiž může být součástí delšího řetězce kroků, které ve svém souhrnu mohou zneužití práva znamenat. Daňové subjekty mohou využít toho, že se z příjmů z korunových dluhopisů neodváděla daň a tento nástroj zahrnout do složitějšího řetězce transakcí, který může vést k daňovému zvýhodnění bez toho, aby transakce měly ekonomický smysl. Typicky si daňový subjekt uměle zvýší náklady o úrok z dluhopisů. To byla nakonec i situace řešená ve věci KOH-I-NOOR či Bozadziev. Je tedy nutné se zabývat tím, zda byla emise dluhopisů ekonomicky opodstatněná. Emise dluhopisů bude ekonomicky opodstatněná, pokud zajistí finanční prostředky z cizích zdrojů (rozsudek ve věci KOH-I-NOOR, odst. 31). Pokud emise dluhopisů žádné dodatečné prostředky daňovému subjektu nepřinese a pouze mu zvýší náklady o úrok, bude se jednat o zneužití práva. Vzhledem ke kasační argumentaci stěžovatelky je třeba posoudit, zda tomu tak v nyní řešené věci bylo...“.

4.2. Převod obchodního závodu

4.2.1. NSS 7 Afs 175/2022-17 ze dne 21.12.2022

Korunové dluhopisy

§ 24 odst. 1 ZDP

Zneužití práva

Účastnický výslech

1a) V daném případě šlo u společnosti Bozadziev s.r.o. o problematiku zneužití práva z titulu daňové uznatelnosti úroků z korunových dluhopisů.

1b) Podstata dané transakce spočívala v tom, že manželé převedli svoji zubařskou praxi formou prodeje obchodního závodu na svoji společnost (Bozadziev s.r.o.), přičemž kupní cena byla financována emisí korunových dluhopisů s úrokovou sazbou 9,9% a splatností za 25 let:

1c) V daném případě NSS potvrdil, že se jedná o zneužití práva, na základě kterého bylo možné vyloučit úroky těchto dluhopisů z daňově uznatelných nákladů, když k dané věci dále podrobněji uvedl:

2a) Dále NSS uvedl, že v daném případě nebyla zpochybněna ekonomická racionalita převodu podnikání z fyzické na právnickou osobu formou převodu části podniku, ale emise dluhopisů.

2b) Dle NSS ekonomická racionalita dílčí operace nebo celkového způsobu řešení komplexní ekonomické a právní otázky, jako je převod podnikatelské praxe, sama osobě nevyklučuje závěr o zneužití práva v rámci konkrétní transakce, která je součástí takového souboru operací, např. konkrétního způsobu financování převodu podniku.

2c) To je, i když prodej podniku je ekonomicky racionální transakcí, neznamená to, že způsob jeho financování nemůže představovat zneužití práva:

„...[33] Tomuto argumentu nelze přisvědčit. Jak opakovaně a korektně zdůraznil krajský soud, předmětem posouzení v kontextu možného zneužití práva byla transakce spočívající v emisi korunových dluhopisů, na základě které stěžovatelka posléze uplatňovala úroky jako daňově uznatelné náklady pro účely stanovení daně z příjmů. Ekonomická racionalita převodu podnikání z fyzické na právnickou osobu formou převodu části podniku zpochybňována nebyla. Z výše citované judikatury ovšem nevyplývá, že ekonomická racionalita dílčích operací nebo celkového způsobu řešení komplexní ekonomické a právní otázky, jako je převod podnikatelské praxe, automaticky vylučuje závěr o zneužití práva konkrétní transakcí, která je součástí takového souboru operací, například konkrétního způsobu financování převodu podniku.

Jinými slovy ani případná skutečnost, že konkrétní provedení transformace podnikání z fyzické na právnickou osobu převodem podniku bylo v dané situaci ekonomicky racionálně zdůvodnitelné, nevylučuje závěr, že zvolený způsob financování této operace nemůže s ohledem na související objektivní okolnosti představovat zneužití práva. Zároveň jak plyne z již citovaného rozsudku NSS ze dne 14. 11. 2019, č. j. 6 Afs 376/2018-46, i z citované judikatury Soudního dvora, ani případná okolnost, že posuzovaná konkrétní transakce sledovala i jiné cíle než pouze získání daňové výhody, nevylučuje závěr o zneužití práva, pokud je získání daňové výhody převažujícím cílem či výsledkem takové transakce....“.

3) Dle NSS v daném případě financování převodu obchodního závodu formou emise dluhopisů, které získali prodávající, představovalo zneužití práva:

„....[34] Nejvyšší správní soud dále nepřisvědčil argumentům stěžovatelky ohledně standardní výše úroků, legitimní potřeby externího financování a nepodložených závěrů krajského soudu o nevýhodnosti financování emisí dluhopisů. V tomto směru souhlasí s krajským soudem: financování převodu podniku formou úpisu dluhopisů společníkům a jednatelům stěžovatelky bylo v posuzované věci zvoleno účelově a samo o sobě postrádalo ekonomické opodstatnění, v čemž je třeba spatřovat naplnění objektivního i subjektivního prvku zneužití práva....“.

3) Dle NSS chyběl ekonomický smysl dané transakce, a proto byl naplněn subjektivní i objektivní prvek zneužití práva:

„...[35] Jak konstatoval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 376/2021-60, „objektivní prvek (kritérium) [...] testu zneužití práva [...] zahrnuje jednotlivé úkony a transakce provedené daňovým subjektem, které je třeba hodnotit jednotlivě i v souvislosti. ... [O]bjektivní kritérium je naplněno v případě, kdy přezkoumávaná činnost daňového subjektu postrádá ekonomický smysl a jejím účelem je toliko daňové zvýhodnění. Nejvyšší správní soud v souvislosti s argumentací stěžovatele, že absence ekonomického smyslu transakce odpovídá naplnění subjektivního kritéria, konstatuje, že absenci ekonomického smyslu transakce je třeba hodnotit ve všech souvislostech, tj. i v souvislosti se subjektivním prvkem a není na místě je od sebe striktně oddělovat.“ Z citovaného rozsudku tedy vyplývá, že absence ekonomicky racionálního smyslu transakce je okolností svědčící o naplnění objektivního i subjektivního prvku zneužití práva.....“.

4c1) Primárním smyslem emise dluhopisů dle NSS je zajištění externího zdroje financování, čili získání dodatečného kapitálu pro další rozvoj nebo udržení podnikání z cizích zdrojů.

4c2) V daném případě vydání dluhopisů však primárně sloužilo k nezdanění úrokových příjmů majitelů dluhopisů a současně ke snížení základu daně společnosti:

„...[37] V otázce ekonomického smyslu (skutečné ekonomické podstaty) posuzované transakce Nejvyšší správní soud hodnotil primárně naplnění ekonomického účelu externího úvěrového financování emisí dluhopisů stěžovatelkou. Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem, že primárním smyslem emise dluhopisů je zajištění externího zdroje financování, čili získání dodatečného kapitálu pro další rozvoj nebo udržení podnikání z externích zdrojů (srov. též citovaný rozsudek NSS ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 376/2021-60). Pokud je tento účel naplněn, uplatnění úrokových nákladů externího financování při stanovení základu daně z příjmů zásadně neodporuje účelu § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů.

[38] Nejvyšší správní soud však dospěl k závěru, že tento účel naplněn nebyl. Vydání dluhopisů v této věci sloužilo primárně jako prostředek zajištění nezdaněných úrokových příjmů společníků a zároveň jednatelů stěžovatelky, současně též ke snížení základu daně pro stanovení daně z příjmů stěžovatelky....“.

5a) Dle NSS existovaly jiné ekonomicky racionální možnosti převodu zubařské praxe, jako je vklad do vlastního kapitálu, půjčka podle obvyklých podmínek nebo rozložení ceny do splátek.

5b) Místo toho byl zvolen převod podniku financovaný emisí dluhopisu.

5c) Tento způsob financování dle NSS zatížil daňový subjekt neúměrně úrokovými náklady po dobu 25 let.

5d) Dle NSS jiné alternativy byly pro daňový subjekt ekonomicky výhodnější:

„...[39] V tomto směru je zaprvé podstatné, že existovaly jiné – ekonomicky racionální – možnosti, jak stěžovatelce zajistit možnost disponovat s částí podniku (stomatologickou a implantologickou praxí) společníka – jednatele stěžovatelky, tj. jak provést transformaci podnikání z fyzické na právnickou osobu. Takovými možnostmi byly především vklad podniku do vlastního kapitálu, půjčka podle obvyklých tržních podmínek, nebo rozložení platby ceny převodu do splátek. Namísto těchto možností byl zvolen úplatný převod části podniku s tím, že cena převodu bude prodávajícímu zaplacená jednorázově po uzavření smlouvy o převodu. Tento způsob realizace transformace podnikání přitom žalovaným ani krajským soudem sám o sobě zpochybňován nebyl. Zneužití práva bylo spatřováno až v okolnostech a způsobu provedení jeho externího financování emisí dluhopisů, který stěžovatelku neúměrně zatížil úrokovými náklady po dobu 25 let. S ohledem na tyto okolnosti pak neobstojí argument, že uvedené jiné možnosti, jak stomatologickou praxi převést na stěžovatelku, se jevíly jako nevýhodné. Pro stěžovatelku se naopak jednalo o možnosti ekonomicky výhodnější....“

6) Dle NSS potřeba cizího financování byla v daném případě navozena uměle, kdy transakce probíhaly mezi propojenými osobami a výsledkem bylo, že úhrada za prodej podniku byla posunuta na dobu 25 let:

...[40] V důsledku toho, za druhé, byla potřeba externího financování v tomto případě navozena uměle. Úplatný převod podniku proběhl mezi propojenými osobami. K jeho financování byly použity prostředky pocházející rovněž od osob spojených se stěžovatelkou a získané na základě emise tzv. korunových dluhopisů. K platbě ceny převodu sice de iure došlo, a to bezprostředně po uzavření smlouvy o převodu podniku. MUDr. Bozadžiev však fakticky žádnou protihodnotu za převedený podnik neobdržel, neboť mu ze strany stěžovatelky bylo poskytnuto pouze to, co před tím stěžovatelce z titulu úpisu dluhopisů sám plnil (respektive za převod podniku obdržel protihodnotu v poloviční výši, která odpovídala prostředkům poskytnutým za úpis dluhopisů manželkou MUDr. Bozadžieva, tedy rovněž spojenou osobou, která fakticky sdílela majetkovou sféru s MUDr. Bozadžievem). Ve výsledku tak došlo k situaci, kdy platba ceny převodu stěžovatelkou MUDr. Bozadžievovi byla fakticky odsunuta na dobu za 25 let. Z toho vyplývá, že faktická potřeba zaplatit cenu převodu společníkovi stěžovatelky v době převodu absentovala.....“.

7a) Dle NSS v daném případě emise dluhopisů nenaplňuje smysl externího financování ani jiný ekonomický smysl.

7b) Ekonomický smysl je pouze v tom, že úroky z těchto dluhopisů nejsou podrobeny zdanění a ten je v rozporu se smyslem zákona. Proto nemohou být úroky z těchto dluhopisů daňově uznatelné:

„;[41] Poskytnutí prostředků od společníka – jednatele stěžovatelky na úhradu vlastní pohledávky tak nenaplňuje smysl externího financování, ani jiný legitimní ekonomický smysl. „Ekonomicky výhodná“ se tato operace stává teprve v důsledku nezdaněných úrokových příjmů, a to pro společníky emitenta dluhopisů, kterým se tento úrokový příjem dostane. Takový „ekonomický smysl“ je však nelegitimní a jeho důsledky v podobě snížení daňové zátěže emitenta odporují účelu pravidel zdanění příjmů. Poskytnutí daňové výhody v podobě snížení základu daně o náklady v podobě úroků z dluhopisů zde tudíž odporuje smyslu a účelu relevantních pravidel zákona o daních z příjmů, čímž je naplněn objektivní prvek zneužití práva....“.

8) Smysl transakce dle NSS bylo získání nezdaněných příjmů na straně společníků a snížení základu daně o úrokové příjmy po dobu 25 let s tím, že takový smysl nepožívá právní ochrany:

„...[42] S objektivním prvkem zneužití práva v posuzované věci úzce souvisí prvek subjektivní, tedy posouzení hlavního účelu transakce na základě všech objektivních okolností (srov. již citovaný rozsudek NSS ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 376/2021-60). Při tomto posouzení se Nejvyšší správní soud v souladu s výše uvedenými kritérii zaměřil na skutečný obsah a význam předmětné emise dluhopisů a souvisejících operací. Zohlednil přitom právní, hospodářské i personální vztahy mezi zainteresovanými subjekty i celkovou ekonomickou racionalitu transakcí. Dospěl k závěru, že v posuzované věci stěžovatelce úrokové náklady vznikly v důsledku transakce, jejímž převažujícím účelem bylo právě získání daňové výhody, a sice na straně společníků stěžovatelky výhody v podobě nezdaněných úrokových příjmů, na straně stěžovatelky v podobě nižšího základu daně, obojí ve výši 990 000 Kč ročně po dobu 25 let....“

9a) Úplatný převod podniku z fyzické na právnickou osobu je jistě ekonomicky racionálním řešením.

9b) Dle NSS v daném případě však kombinací obou transakcí nedostal prodávající za převod podniku zapláceno, kdy protihodnotu dostává zaplácenu až postupně prostřednictvím splácením dluhopisů a jejich úrokové složky:

„...[43] Předně v posuzovaném souboru operací počínajícím založením stěžovatelky (společnosti s ručením omezeným) a skrze převod podniku a emisi dluhopisů vedoucím až k vyplácení úrokových výnosů figurovaly pouze spojené osoby, tj. stěžovatelka a její dva společníci a zároveň jednatelé (MUDr. Bozadžiev a MUDr. Bozadžievová). Úplatný převod podniku z fyzické na právnickou osobu jistě sám o sobě ekonomicky racionálním řešením je. Nejvyšší správní soud ani neupírá právo společníka (jednatele) právnické osoby převést za úplatu na tuto osobu svůj podnik, který jako podnikající fyzická osoba vybudoval. Takové rozhodnutí na straně společníka je vedeno legitimním motivem získat peněžní prostředky odpovídající hodnotě podniku, s nímž bude nadále přímo oprávněn disponovat od společníka odlišný subjekt – právnická osoba. NSS ovšem zpochybňuje potřebu zaplatit cenu převodu jednorázově po uskutečnění převodu v situaci, kdy stěžovatelka tuto transakci údajně nemohla financovat z vlastních zdrojů a nehodlala k jejímu financování ani využít zdroje fakticky externí. Jak již bylo uvedeno, MUDr. Bozadžiev za převod podniku fakticky při uskutečnění převodu neobdržel protihodnotu, ačkoli mu kupní cena formálně stěžovatelkou byla zaplácena. Protihodnotu je nutno spatřovat až v úrokových výnosech z jím upsaných dluhopisů, jakož i ve splacení celkové jmenovité hodnoty upsaných dluhopisů za předpokládanou dobu 25 let....“.

10a) To, že daňový subjekt se nesnažil získat extrémní financování, potvrzuje dle NSS to, že tyto dluhopisy nenabídl k upsání třetím osobám. Dle NSS to výrazně potvrzuje to, že jde o zneužití práva, kdy daňový subjekt neuvedl, proč tak neučinil.

10b) Tvrzení, že daňový subjekt byl nově založenou společností a nabídnout dluhopisy k úpisu fyzickým osobám byla pouze teoretická možnost, nebyl dle NSS ničím doložen.

10c) Je fakt, že v případě úpisu dluhopisu u třetích osob by byl dopad do základu daně obdobný, ale pak by dle NSS transakce na rozdíl od nyní posuzované situace měla ekonomicky racionální důvod:

„...44] Skutečnost, že stěžovatelka nehodlala k financování převodu využít fakticky externí zdroje, dokládá především fakt, že dluhopisy vydané v roce 2012 nenabídla k úpisu třetím osobám. Na rozdíl od přesvědčení stěžovatelky NSS tuto okolnost považuje za podstatnou z hlediska hodnocení převažujícího účelu posuzované transakce. Tato okolnost výrazně zpochybňuje tvrzený účel emise dluhopisů v podobě zajištění prostředků na úhradu převodu podniku. Jak již bylo řečeno, v poskytnutí prostředků na úhradu vlastní pohledávky takový účel vysledovat nelze. Stěžovatelka přitom nesdělila relevantní důvody, proč jí emitované korunové dluhopisy k úpisu třetím osobám nenabídla. Tvrzení, že stěžovatelka byla nově založenou společností bez historie a možnost nabídnout dluhopisy k úpisu veřejně byla ryze teoretická, je nepodloženou spekulací stěžovatelky.

NSS souhlasí se stěžovatelkou v tom, že úpis korunových dluhopisů třetími osobami by vedl k obdobným daňovým důsledkům, které jsou v nyní v posuzované věci sporné, tj. k uplatnění úrokových nákladů jako nákladů uznatelných při stanovení základu daně z příjmů. V takovém případě by se ovšem jednalo o transakci se zřejmým ekonomickým účelem jiným než pouze získání daňových výhod spojených s korunovými dluhopisy, a sice účelem skutečně financovat jednorázové zaplacení ceny převodu podniku....“.

11a) Pokud šlo o rozložení úhrady kupní ceny v čase, tak se dle NSS **jako ekonomicky racionální možnost nabízelo rozložení platby do splátek nebo vložení podniku do vlastního kapitálu, kdy by bylo možné společníkům vyplácet podíl na zisku.**

11b) Takové řešení by respektovalo ekonomické zájmy daňového subjektu.

11c) Dle NSS ani z pohledu prodávajícího nedává zvolené řešení ekonomický smysl, kdy odložení splatnosti kupní ceny za dobu 25 let vede ke ztrátě na hodnotě:

*„...[45] Podle Nejvyššího správního soudu nelze ekonomickou racionalitu posuzované transakce odůvodnit ani argumentem, že úmyslem zainteresovaných osob bylo poskytnout protihodnotu za převod podniku teprve v budoucnu. **V takovém případě se jako ekonomicky racionální možnosti nabízely především rozložení platby do splátek (v horizontu jednotek let) nebo vložení podniku do vlastního kapitálu společnosti tak, aby stěžovatelka okamžitě mohla začít generovat zisk, z něhož by i při zajištění investic do rozvoje podnikání bylo možno od počátku vyplácet podíly společníkům.** Uvedené možnosti přitom vzhledem k propojenosti osob byly snáze realizovatelné než uskutečněná emise dluhopisů. Především by pak respektovaly ekonomické zájmy stěžovatelky. Ani z pohledu osoby převádějící podnik navíc nedává ekonomický smysl fakticky odložit splatnost kupní ceny na dobu za 25 let, tj. na dobu, kdy jistina značně ztratí na hodnotě.....“.*

12) Emise dluhopisů byla nevýhodná i pro daňový subjekt, který se zavázal k platbě úroků ve výši 990 tis. Kč po dobu 25 let:

„...[46] Ještě méně byla posuzovaná transakce ekonomicky racionálně odůvodněná ve vztahu ke stěžovateli, jejíž optikou je třeba primárně předmětnou transakci hodnotit. Zvolené řešení financování převodu bylo pro stěžovatelku značně nevýhodné. Na základě emise dluhopisů byla stěžovatelka zavázána k placení úrokového výnosu ve výši 990 000 Kč ročně po dobu 25 let držitelům dluhopisů. V tomto směru nemá relevanci skutečnost, že podle emisních podmínek bylo možno dluhopisy kdykoli předčasně splatit z rozhodnutí stěžovatelky jakožto emitenta. Toto rozhodnutí totiž náleželo jejím jednatelům, kteří byli zároveň i upisovateli dotčených dluhopisů.....“.

13a) V situaci, kdy se nabízela možnost financování prostřednictvím půjčky či rozložení kupní ceny do splátek, je financování prostřednictvím dluhopisů krajně nestandardní.

13b) Dle NSS okolnosti svědčí o tom, že důvodem bylo použití korunových dluhopisů, které nepodléhaly dani:

*„...[47] Již z doposud uvedených důvodů uvedeného nemůže Nejvyšší správní soud přisvědčit rovněž argumentům, jimiž se stěžovatelka snaží prokázat standardnost podmínek emise dluhopisů. **Nad rámec doposud uvedeného soud uvádí, že v situaci, kdy se k zajištění financování převodu podniku nabízela buď společnická půjčka, nebo rozložení ceny převodu do splátek, se naopak volba financování emisí korunových dluhopisů s úpisem pouze spojeným osobám jeví jako krajně nestandardní. Emise dluhopisů obecně je totiž procesem znatelně složitějším a finančně nákladnějším než ostatní dvě zmiňované možnosti.** S vydáním dluhopisů se pojí řada formalit, mj. zpracování emisních podmínek, vyhotovení dluhopisových listin či provedení registrace u Centrálního depozitáře cenných papírů. Z doprovodných okolností emise v tomto případě, mj. doby emise krátce před účinností novely zákona o dani z příjmů rušící daňové zvýhodnění korunových dluhopisů a rychlosti realizace emise, jakož i ze samotných vyjádření stěžovatelky v průběhu jednotlivých řízení vyplývá, že získání výhod plynoucích z tehdejší úpravy zdanění dluhopisů se jmenovitou hodnotou 1 Kč bylo vůdčím motivem celé operace.....“.*

4.2.2. NSS ÚS II. ÚS 509/23 ze dne 21.3.2023

Korunové dluhopisy

§ 24 odst. 1 ZDP

Zneužití práva

1) V daném případě jde o posouzení předchozího rozhodnutí 7 Afs 175/2022-17 ze dne 21.12.2022 (4.2.1) ze strany ÚS, který neshledal porušení základních práv a svobod, které chrání, když k dané věci dále podrobněji uvedl:

2) V úvodu ÚS zdůraznil omezený rozsah, ve kterém ÚS přezkoumává předchozí správní rozhodnutí správních soudů (bod 15 daného rozhodnutí).

3) Dále ÚS uvedl, že správní soudy se dostatečně vypořádaly s výkladem zneužití práva, které představuje výhody plynoucí z „uměle“ vytvořených podmínek, kdy hlavním účelem posuzované transakce je získání daňové výhody:

„...16. Obecné soudy při výkladu pojmu "zneužití práva" vyšly z obecně respektované odborné literatury, a jde-li konkrétně o oblast daňového práva, z konstantní judikatury nejen Nejvyššího správního soudu, ale i Soudního dvora Evropské unie. Podle ní ke zneužití práva dochází za situace, kdy navzdory formálnímu splnění stanovených podmínek je získání daňového zvýhodnění v rozporu s cílem (účelem) příslušných pravidel (objektivní prvek) a kdy existuje záměr získat výhodu z nich plynoucí "umělým" vytvořením podmínek pro její dosažení, resp. kdy hlavním účelem posuzované transakce je podle objektivních okolností získání daňového zvýhodnění (subjektivní prvek).....“.

4a) Dále ÚS zdůraznil, že v daném případě nešlo o získání cizích zdrojů, kdy upisovatelé dluhopisů byli převodci obchodního závodu.

4b1) Svou povahou dle ÚS šlo o účetně-právní operaci, která byla provedena za účelem transformace podnikání.

4b2) Dle ÚS není důvod posuzovat danou operaci jinak z důvodu, že nebylo zjištěno a prokázáno v daňovém řízení, že předmětná transformace nebyla realizována z důvodu získání daňové výhory.

4b3) Dle ÚS není rozdíl, byla-li transformace jako taková provedena kvůli získání daňového zvýhodnění, nebo zda byla k tomuto účelu ve svém průběhu „jen“ využita:

„...17. Stěžovatelka proti těmto kritériím nic nenamítá, má však za to, že byla použita nesprávně, přičemž tvrdí, že účelem emise tzv. korunových dluhopisů bylo financování úhrady kupní ceny podniku MUDr. Ilji Bozadžieva, a tudíž že celá transakce měla racionální ekonomické opodstatnění, a také že jejím hlavním účelem primárně nebylo získat daňové zvýhodnění, ale že daný způsob transformace byl zvolen z toho důvodu, že byl pro zúčastněné nejlepší. Tato tvrzení obecné soudy odmítly, přičemž dostatečně zdůvodnily, proč tak učinily, tedy že (ve stručnosti řečeno) daná operace neměla ekonomické ratio. To by zde mělo spočívat (s ohledem na smysl a účel příslušné právní úpravy) v zajištění externího financování stěžovatelčina podnikání.

Jak však dostatečně plyne z napadených rozhodnutí, o externí financování fakticky nešlo, neboť stěžovatelka úpisem dluhopisů sice "získala" dne 6. 12. 2012 (tj. ještě před reálnou emisí dne 12. 12. 2012) finanční prostředky v celkové hodnotě 10 mil. Kč, jedinými upisovateli však byli její jednatelé, resp. společníci MUDr. Ilja Bozadžiev a jeho manželka (každý jednou polovinou), přičemž dne 11. 12. 2012 stěžovatelka uhradila MUDr. Ilju Bozadžievovi kupní cenu ve výši 11 500 000 Kč. Svou povahou zjevně šlo o operaci účetně-právní, která byla provedena za účelem transformace podnikání MUDr. Ilji Bozadžieva. Možno dodat, že v daňovém řízení sice nebylo zjištěno, že by k této transformaci jmenovaný přistoupil se záměrem získat daňové zvýhodnění, nicméně způsob jejího provedení byl zvolen tak, aby zúčastnění dosáhli daného zvýhodnění, přičemž Ústavní soud nevidí podstatný rozdíl v tom, byla-li transformace jako taková provedena kvůli získání daňového zvýhodnění nebo zda byla k tomuto účelu ve svém průběhu "jen" využita...."

5a) Dle ÚS nejsou nepřiměřené ani úvahy správních soudů ohledně možných alternativních způsobů realizace transakce, než je emise dluhopisů.

5b) V tomto ohledu nebylo nutné provádět dokazování, neboť dle ÚS jde o skutečnost obecně známou.

5c) Dle ÚS není ústavně nekonformní závěr obecných soudů, že hlavním důvodem zvolení emise dluhopisů bylo získání daňové výhody v podobě nezdanění úrokových příjmů a snížení základu daně společnosti:

„...18. Podle názoru Ústavního soudu nelze považovat za nějak nepřiměřené ani úvahy obecných soudů, podle kterých existovaly i jiné jednodušší (a dlužno podotknout běžněji využívané) cesty takové transformace, než je emise dluhopisů.

K tomu možno doplnit, že potřeba provádět dokazování v tomto ohledu finančním orgánům nevznikla, neboť jde o skutečnost obecně známou. Vzhledem k tomu nemůže Ústavní soud označit za ústavně nekonformní další závěr obecných soudů, podle kterého hlavním důvodem, proč zúčastnění zvolili právě tento způsob provedení transformace podnikání jmenovaného, bylo především získání daňového zvýhodnění, jak bylo popsáno v napadených rozhodnutích (tj. zajištění nezdaněných úrokových příjmů společníků a snížení základu daně pro stanovení daně z příjmů stěžovatelky).....“.

6a) Dle ÚS je pro posouzení uvedené transakce relevantní, kdo je upisovatelem dluhopisů.

6b) Stejně tak může být dle okolností konkrétní kauzy relevantní, zda bude hrát roli jednorázové uhrazení kupní ceny v rámci transformace.

6c) Dle ÚS v daném případě šlo o zneužití práva ve spojení se způsobem financování předmětné transformace:

„...19. ÚS neshledal ani, že by úvahy Nejvyššího správního soudu trpěly nějakými vzájemnými rozpory. Okolnost, kdo je upisovatelem dluhopisů, může nepochybně pro právní posouzení věci významná být, neboť svědčí o skutečné potřebě externího financování rozvoje či udržení podnikání. Stejně tak závisí na konkrétních okolnostech případu, zda bude hrát jednorázové uhrazení kupní ceny při uzavření smlouvy v rámci transformace podnikání nějakou roli, či nikoliv. V posuzované věci tomu tak bylo, byť nikoliv samostatně, ale ve spojení se zvoleným způsobem financování této platby....“.

7) Dle ÚS tedy předmětné rozsudky správních soudů nejsou protiústavní:

„...20. Ústavní soud uzavírá, že soudní rozhodování v posuzované věci nenese žádné známky libovůle spočívající buď v nikoliv řádném odůvodnění napadených rozhodnutí, nebo v tzv. extrémním výkladu a použití podústavního práva, jak bylo stěžovatelkou namítáno. Vzhledem k tomu Ústavní soud ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu odmítl jako návrh zjevně neopodstatněný....“.

5. Podměty, otázky k diskuzi

5.1.1. Platí, že pokud je vlastní transakce (soubor transakcí) ekonomicky racionální, mohu si vybrat pro realizaci kteroukoliv z možných cest, i když kritérium výběru bude pouze daňová výhodnost oproti jiným možným alternativám?

5.1.2. V souladu s rozsudkem 7 Afs 175/2022-17 ze dne 21.12.2022 si má daňový subjekt povinnost vybrat transakci, která je co nejvýhodnější pro stát?

5.1.3. Pokud závěr dle bodu 5.1.1. neplatí, neměla by tato věc být postoupena RS NSS vzhledem k ustálené judikatuře zmíněné výše?

5.2.1. Jaký je rozdíl, když budu financovat nákup podniku půjčkou a když jej budu financovat korunovými dluhopisy?

5.2.2. Pouze nezdanění na straně příjemců úroků ?

5.2.3. To může být kritérium pro daňovou uznatelnost dle § 24 odst. 1 ZDP?

5.2.4. Jak je závěr o rozdílu v daňové uznatelnosti úroků podle toho, zda jsou z půjčky nebo korunových dluhopisů v souladu s názorem čtvrtého senátu (4 Afs 115/2023-90 ze dne 18.9.2023) týkající se také korunových dluhopisů, který mimo jiné uvádí:

*„...[54] Jakkoliv Nejvyšší správní soud nezpochybňuje závěry, k nimž žalovaný dospěl ve vztahu k otázce, zda byly dluhopisy platně emitovány, nemá tuto argumentační linii za klíčovou, neboť jak správně namítá stěžovatelka, bylo prokázáno, že peněžní prostředky od upisovatele dluhopisů reálně obdržela při úpisu a emisi dluhopisů. Stěžovatelka v kasační stížnosti namítá, že i kdyby nebyly dluhopisy platně emitovány, mají být úroky z půjčených prostředků stejně právně kvalifikovány jako úroky z tzv. úvěrového nástroje. **Nejvyšší správní soud nicméně poukazuje na to, že podmínky daňové účinnosti úrokových nákladů jsou shodné, ať již jde o úroky z dluhopisů, nebo úroky z úvěru, tedy musí být prokázána jejich přímá vazba na zdanitelné výnosy.** Považuje proto za účelné zaměřit se dále jen na ekonomické opodstatnění transakce, na jejímž základě získala stěžovatelka peněžní prostředky, z nichž v rozhodných zdaňovacích obdobích vyplácela úroky, a ponechat stranou platnost emise dluhopisů...“*

5.3. Co je ekonomicky neracionální na tom, že nově vzniklá společnost si na nákup podniku „půjčí“ od prodávajícího, stejně jako když jakýkoliv jiný odběratel platí za posunutí splatností jeho dluhu úrok dodavateli?

5.4.1. Z čeho vyplývá, že úroky jsou daňově uznatelné z hlediska smyslu úpravy § 24 odst. 1 ZDP, jen když dlužník získá nové volné finanční prostředky?

5.4.2. Proč nemohou být úroky daňově uznatelné například v situaci, kdy budu měnit poměr vlastního kapitálu a cizích zdrojů a tím i poměr, kolik platím úroků a kolik podílu na zisku?

5.4.3. V souladu s dosavadní judikaturou (viz. výše otázky 5.1.) by přece společnost měla mít možnost se rozhodnout o poměru vlastního kapitálu a cizích dluhů, i když by jediným kritériem bylo kritérium daňové výhodnosti zvoleného poměru.